

Varbergs kommun

Rektorn vid Vidhögeskolan F-3

Beslut för grundskola och fritidshem

efter tillsyn av Vidhögeskolan F-3
i Varbergs kommun

Tillsyn i Vidhögeskolan F-3

Skolinspektionen genomför tillsyn i Varbergs kommun under våren och hösten 2013. Vid tillsynen besöker Skolinspektionen samtliga skolenheter i kommunen.

Vidhögeskolan besöktes av Skolinspektionen den 21 till 23 maj 2013.

Fakta om skolan

Vidhögeskolan ligger i samhället Veddige ca 2 mil norr om Varbergs tätort i Varbergs kommun. Skolan består av två skolenheter med en rektor per enhet varav en rektor ansvarar för skolans två fritidshem, förskoleklass och årskurserna 1-3. Detta beslut avser skolenheten F-3 samt fritidshem. Skolenheten är organiserad i åldershomogena klasser med två klasser vardera i förskoleklass och årskurserna 1-3. Lärarna är organiserade i två arbetslag. Det finns två fritidshem som erbjuder plats till elever i förskoleklass till och med årskurs 6. Ett av fritidshemmen erbjuder plats till elever i förskoleklass till och med årskurs 2 och det andra fritidshemmet erbjuder plats till elever i årskurserna 3-6. Vid tillsynstillfället finns 40 elever i förskoleklass och 110 elever i årskurserna 1-3. Fritidshemmen har sammanlagt 127 elever.

Det saknas sammanställningar av kunskapsresultaten för årskurs 3 vilket medför att dessa inte kan redovisas. Resultaten i de nationella ämnesproven i svenska och matematik i årskurs 3 redovisas för de tre senaste åren av skolenheten. I båda ämnena har resultaten en sjunkande trend. Lägst är resultaten i matematik där 75 procent av eleverna når kravnivån år 2012.

Helhetsbedömning

Skolinspektionen har vid tillsynen kunnat konstatera att Vidhögeskolan F-3 i stort följer författningarnas krav. Det finns dock några områden som behöver utvecklas för att skolans kunskapsresultat ska förbättras.

Tillsynen visar att det saknas en samlad bild av kunskapsresultaten för årskurs 3. Skolinspektionen kan konstatera att resultaten i de nationella ämnesproven i årskurs 3 har sjunkit de tre senaste åren. Skolenheten analyserar inte resultaten för att ta reda på bakomliggande orsaker till dessa. Tillsynen visar att ett flertal åtgärder vidtas men att dessa inte lett till att resultaten förbättrats. Att förstå bakomliggande orsaker till skolenhetens resultat är en viktig del i det systematiska kvalitetsarbetet.

Skolinspektionens bedömer att skolenheten bedriver ett arbete med att ge särskilt stöd till elever som behöver det. Det saknas dock på skolnivå uppföljning och utvärdering som visar vilka effekter arbetet med särskilt stöd ger och om arbetet ökar kunskapsresultaten. Rektorn måste ta ansvar för att alla elever ges det särskilda stöd som utredningen visar att de behöver och att åtgärderna som genomförs är av sådant slag att det stödjer elevernas kunskapsutveckling.

Utredningen visar också att skolenheten vidtar åtgärder för att tillförsäkra eleverna studie- och arbetsro. Skolinspektionen konstaterar vid besöket att det i de flesta klasser råder studiero men att ytterligare insatser behövs i några klasser.

Vid tillsynen framkommer att eleverna trivs och att undervisning anpassas efter deras behov. Eleverna är medvetna om att det finns kunskapskrav som ska uppnås.

Det har inte framkommit annat än att fritidshemmen erbjuder eleverna en variation av aktiviteter och möjlighet till rekreation. Tillsynen visar dock att planeringen av verksamheten inte alltid tar sin utgångspunkt i de nationella målen. Det är väsentligt att rektorn tar ansvar för att verksamheten inriktas mot de nationella målen och ser till att syftet med fritidshemmet uppnås. Skolinspektionen kan konstatera att samverkan mellan grundskola och fritidshem avseende innehåll saknas vilket är ett ansvarsområde som åligger rektorn.

Nedan följer en mer detaljerad redogörelse för de brister som Skolinspektionen kunnat konstatera vid sin tillsyn samt de ingripanden som Skolinspektionen funnit befogade med anledning av de konstaterade bristerna.

Skolinspektionens ingripande

Föreläggande

Skolinspektionen förelägger med stöd av 26 kap. 10 § skollagen (2010:800) Varbergs kommun att vidta nedanstående åtgärder för att avhjälpa påtalade brister. De vidtagna åtgärderna ska senast den 11 oktober 2013 redovisas för Skolinspektionen.

Grundläggande värden och inflytande

Bedömning

Varbergs kommun måste vidta följande åtgärder för att förbättra arbetet inom bedömningsområdet grundläggande värden och inflytande.

- Utformningen av inflytandet ska anges i planeringen av verksamheten. Skolan och fritidshemmet ska ha en tydlig progression för att ge eleverna ökat inflytande utifrån ålder och mognad
- Eleverna ska ha ett reellt inflytande på arbetssätt, arbetsformer och undervisningens innehåll.

Motivering

Enligt skollagen ska elever ges inflytande över utbildningen. Utformningen av inflytandet ska anges i samband med den planering av verksamheten som föreskrivs i bestämmelserna om systematiskt kvalitetsarbete. Informationen och formerna för elevernas inflytande ska anpassas efter deras ålder och mognad. Enligt läroplanen ska läraren svara för att alla elever får ett reellt inflytande på arbetssätt, arbetsformer och undervisningens innehåll samt se till att detta inflytande ökar med stigande ålder och mognad. Rektorn har ett särskilt ansvar för att skolans arbetsformer utvecklas så att ett aktivt elevinflytande gynnas.

I intervju med lärare framkommer att eleverna ges inflytande genom exempelvis klassråd, elevråd, matråd och liknande. Det är dock inte alltid elevernas ges inflytandet över undervisningens innehåll och arbetssätt. Det är, enligt lärarna, inte alltid möjligt att låta elever "vara med och bestämma" då det finns elever som inte klarar den situationen. Lärarna uppger att de hoppas de ger inflytande efter ålder och mognad men att det inte finns någon dokumenterad planering för hur inflytandet ska utformas eller hur det ska öka. Eleverna uppger i intervju att de ibland får vara med och påverka innehållet men att lärarna inte frågar dem på vilket sätt de vill arbeta. Enligt eleverna är det huvudsakligen lärarna som bestämmer vad de ska arbeta med även vid elevens val. Rektor uppger att arbetet med att ge eleverna ett ökat inflytande har varit ett utvecklingsområde i ett par år men att skolans elevenkäter visar att elevinflytandet

fortfarande inte är tillfredsställande. Rektor menar att det behöver utvecklas men att ett ökat elevinflytande inte få ske på bekostnad av lärarens ledarskap i klassrummet. I skolans redovisning av kvalitetsarbetet framkommer att elevinflytande är ett av de områden som rektor under innevarande år ska prioritera i utvecklingsarbetet. Det finns dock inte angivet på vilket sätt detta utvecklingsarbete ska genomföras.

Utredningen visar att utformningen av inflytandet inte anges i planeringen av verksamheten och att skolan inte har en tydlig progression för att ge eleverna ökat inflytande utifrån ålder och mognad. Vidare visar utredningen att inte alla lärare ger eleverna ett reellt inflytande på arbetssätt, arbetsformer och undervisningens innehåll. Verksamheten uppfyller inte författningarnas krav och huvudmannen föreläggs att avhjälpa bristerna.

Författning

1 kap. 10 § och 4 kap. 9 och 14 §§ skollagen

Lgr 11 2.3 Övergripande mål och riktlinjer, Elevernas ansvar och inflytande, 2.8 Rektorns ansvar

Särskilt stöd

Bedömning

Varbergs kommun måste vidta följande åtgärder för att förbättra arbetet inom bedömningsområdet särskilt stöd.

- Eleverna ska få det särskilda stöd i skolan och fritidshemmet som utredningen har visat att de behöver
- Rektor ska se till att åtgärdsprogrammen anger vilka behoven är och hur de ska tillgodoses
- Skolan ska ge studiehundledning på modersmålet till elever som har behov av det

Motivering

Enligt skollagen ska åtgärdsprogram utarbetas för en elev som ska ges särskilt stöd. Av programmet ska det framgå vilka behoven är, hur de ska tillgodoses och hur åtgärderna ska följas upp och utvärderas. Rektorns beslut om åtgärdsprogram får överklagas till Skolväsendets överklagandenämnd. Enligt skolförordningen ska en elev få studiehundledning på sitt modersmål, om eleven behöver det.

I de åtgärdsprogram som Skolinspektionen tagit del av framkommer i stort vilka elevens behov är. Under rubriken "Behov" beskrivs ibland också elevens

styrkor och svårigheter. De mål som eleven ska uppnå och som presenteras i åtgärdsprogrammen motsvarar ibland läroplanens kunskapskrav. Åtgärder beskrivs ofta som stöd i mindre grupp eller klassrum. Det framgår dock inte på vilket sätt stödet i den mindre gruppen eller klassrummet ska ges. Åtgärder beskrivs till exempelvis som att "träna" och "intensivläsa", men det framgår inte konkret i vilken omfattning eller vad det särskilda stödet består av eller om de motsvarar behoven. Som exempel kan nämnas att en elev behöver ökad läsförståelse och att åtgärden är "intensivläsa". Representanter för elevhälsan uppger i intervju att det varierar avseende om åtgärdsprogrammen beskriver elevens verkliga behov. Det kan förekomma, tror elevhälsan, att de åtgärder som anges ibland utgår från vad som är möjligt att genomföra och därför inte alltid motsvarar elevens behov. Lärarnas uppfattning är att skolan inte lever upp till kraven vad gäller särskilt stöd. Lärarna uppger att deras uppfattning är att rektor ibland står maktlös och inte vet hur behoven ska kunna tillgodoses. Rektor uppger att skolan försöker tillgodose behovet men att det är svårt att avgöra om det verkligen sker fullt ut. Enligt uppgift från rektor såväl som lärare finns det elever som är i behov av studiehundledning på modersmålet men som inte får det. Vid senare tillfälle kompletterar rektor med uppgiften att de på olika sätt försöker kompensera bristen på modersmåls lärare genom översättning via datorstöd.

Utredningen visar att skolan inte alltid ger eleven särskilt stöd på det sätt eleven behöver och har rätt till. Åtgärdsprogrammen anger inte alltid hur elevens behov av särskilt stöd ska tillgodoses. Utredningen visar också att det finns elever som inte får studiehundledning på modersmålet trots att de är i behov av det. Skolinspektionen vill påpeka att studiehundledning inte begränsar sig till personella resurser utan kan erhållas även på andra sätt till exempel via litteratur och tekniska hjälpmedel. Verksamheten uppfyller inte författningarnas krav och huvudmannen föreläggs att avhjälpa bristerna.

Författning

3 kap. 8 och 9 §§ och skollagen

5 kap. 4 § skolförordningen

Lgr 11 2.8 Övergripande mål och riktlinjer, Rektorns ansvar

Pedagogiskt ledarskap och utvecklingen av utbildningen

Bedömning

Varbergs kommun måste vidta följande åtgärder för att förbättra arbetet inom bedömningsområdet pedagogiskt ledarskap och utvecklingen av utbildningen.

- Rektorn ska se till att den pedagogiska personalen i fritidshemmen arbetar utifrån de nationella styrdokumenterna
- Rektorn ska ansvara för att det bedrivs ett systematiskt kvalitetsarbete som består i planering, uppföljning och utveckling av utbildningen

Motivering

Rektors ansvar för arbetets inriktning mot de nationella målen

Enligt skollagen ska det pedagogiska arbetet vid en skolenhet ledas och samordnas av en rektor. Enligt läroplanen har rektorn, som pedagogisk ledare och chef för lärarna och övrig personal, det övergripande ansvaret för att verksamheten som helhet inriktas mot de nationella målen. Skollagen anger att det för varje skolform och för fritidshemmet ska gälla en läroplan som utgår från bestämmelserna i skollagen. Den ska också ange mål och riktlinjer för utbildningen. Tillämpliga delar i läroplanen ska gälla för fritidshemmet. Läroplanen anger att samarbetsformer mellan fritidshemmet och skolan ska utvecklas för att berika varje elevs mångsidiga utveckling och lärande. Det framgår av läroplanen att det är rektors ansvar att samverkansformer utvecklas.

I intervju med fritidshemmens personal framkommer att planeringar inte alltid utgår från de nationella målen i läroplanen eftersom det inte finns någon planerad samverkan mellan fritidshemmet och skolan vad gäller innehållet och i vilken mån det kompletterar skolan. Enligt fritidshemmens personal kan deras kunskap om eleven efterfrågas av skolan vid utarbetande av åtgärdsprogram men inte inför kommande utvecklingssamtal med eleven och dess vårdnadshavare. Personalen uppger att rektor sällan besöker verksamheten och rektor efterfrågar inte heller planering och utvärdering av innehållet i verksamheten utöver det årliga medarbetarsamtalet. Det framkommer dock att det ena fritidshemmet har börjat dokumentera planering och utvärdering. Rektor uppger att det finns planeringstid som är gemensam för fritidshemspersonal och grundskolans personal i F-3 men att innehållet oftast handlar om organisationslösningar och om förutsättningar att genomföra verksamheten. Det är sällan, menar rektor, som innehållet i dessa möten handlar om mål med verksamheten. Rektor uppger också att någon utvärdering av fritidshemmens verksamhet med fokus på dess syfte och mål inte genomförs. I rektors dokumenterade kvalitetsarbete finns fritidshemmen nämnda endast i en kortfattad kommentar avseende personalens egna förslag till förbättring. Däremot beskrivs att samverkan mellan grundskolan och fritidshemmet är ett utvecklingsområde som ska prioriteras det närmaste året.

Utredningen visar att rektor inte tar tillräckligt ansvar för att fritidshemmets verksamhet som helhet inriktas mot de nationella målen. Rektor tar heller inte ansvar för att det finns samverkansformer mellan fritidshemmet och grundskolan för att berika varje elevs mångsidiga utveckling och lärande. Verksamheten

uppfyller inte författningarnas krav och huvudmannen föreläggs att avhjälpa bristerna.

Rektors ansvar för det systematiska kvalitetsarbetet

Enligt skollagen ska rektorn ansvara för att ett systematiskt kvalitetsarbete genomförs vid skolenheten. Rektor ska särskilt verka för att utbildningen utvecklas. Kvalitetsarbetet ska bestå av planering, uppföljning och utveckling av utbildningen och ska genomföras under medverkan av lärare, förskollärare, övrig personal och elever. Inriktningen på det systematiska kvalitetsarbetet ska enligt skollagen vara de nationella mål som finns för utbildningen. Kvalitetsarbetet ska dokumenteras. Läroplanen anger att rektorn har ett övergripande ansvar för att verksamheten som helhet inriktas mot de nationella målen. Rektorn ansvarar för att skolans resultat följs upp och utvärderas i förhållande till de nationella målen.

I den dokumentation som skolan lämnat inför tillsynen och i intervjuer med lärare och rektor framkommer att kunskapsresultaten i årskurs 3 inte sammanställs och dokumenteras. Det finns dock sammanställningar av resultaten i de nationella ämnesproven i svenska och matematik. Lärarna uppger i intervju att de tror att det går att få fram sammanställningar av kunskapsresultaten för årskurs 3 i det webbverktyg som används vid kunskapsuppföljning som exempelvis dokumentation av skriftliga omdömen. De är dock osäkra på om, och hur sammanställningar används. I rektors redovisning av skolenhetens kvalitetsarbete finns sammanställningar av resultaten av de nationella ämnesproven. Det finns också en viss analys i form av kommentarer till resultaten men det saknas en djupare analys som leder till förståelse för varför resultaten ser ut som de gör. Det saknas också beskrivning av vilka konkreta åtgärder som ska vidtas utifrån vad som framkommit vid uppföljning och analys. I dokumentet finns en uppföljning av en skolans elevenkät avseende studie- och arbetsro i klassrummet. Det framgår dock inte vilka åtgärder som ska vidtas för att förbättra situationen. Fritidshemmet nämns endast i ringa omfattning i dokumentet och verksamheten har inte heller något eget dokumenterat kvalitetsarbete. Rektor uppger i intervju att uppföljning och utvärdering av fritidshemmets verksamhet inte genomförs. I dokumentet saknas också på skolövergripande nivå uppföljning och utvärdering av elevhälsans arbete och arbetet med att tillgodose behoven av särskilt stöd till elever som behöver det. Rektor uppger att uppföljning och utvärdering av arbetet i förskoleklasserna fortsättningsvis ska ingå i kvalitetsarbetet, vilket det inte gör nu.

Utredningen visar att rektor inte tar ansvar för att det bedrivs ett systematiskt kvalitetsarbete som består i planering, uppföljning och utveckling av utbildningen eftersom det saknas planering av åtgärder till följd av vad som fram-

kommer vid en analys och rektor inte ser till att detta arbete dokumenteras. Verksamheten uppfyller inte författningarnas krav och huvudmannen föreläggs att avhjälpa bristerna.

Författning

4 kap. 4-7 §§ skollagen

Anmärkning

Skolinspektionen tilldelar med stöd av 26 kap. 11 § skollagen (2010:800) Varbergs kommun en anmärkning.

Trygghet, studiero och en god miljö

Bedömning

Skolinspektionen har uppmärksammat följande brister inom bedömningsområdet trygghet, studiero och en god miljö.

- Det saknas för fritidshemmen en plan mot kränkande behandling som anger vilka åtgärder som ska vidtas och hur de ska följas upp

Motivering

Enligt skollagen ska huvudmannen se till att det för varje verksamhet årligen upprättas en plan med en översikt över de åtgärder som behövs för att förebygga och förhindra kränkande behandling av elever. Planen ska innehålla en redogörelse för vilka av dessa åtgärder som avses att påbörjas eller genomföras under det kommande året. En redogörelse för hur de planerade åtgärderna har genomförts ska tas in i efterföljande års plan.

Skolinspektionen har tagit del av skolans likabehandlingsplan, tillika plan mot kränkande behandling. Dokumentet är gemensamt för skolans båda skolenheter samt för fritidshemmen. Vilka delar som gäller för fritidshemmen saknas dock. I planen finns allmänna och övergripande beskrivningar av de åtgärder som behövs och som vidtas för att förebygga och förhindra kränkande behandling av elever. Av planen framgår också att kartläggningar av elevernas trygghet och trivsel genomförs genom enkäter och sammanställningar samt att åtgärder för innevarande år finns beskrivna i planen. Fritidshemmens personal uppger att de varit delaktiga i framtagandet av den aktuella planen mot kränkande behandling. De uppger också att de ständigt har fokus på värdegrundsfrågor och arbetar med såväl förebyggande som ett aktivt ingripande vad gäller konflikter och kränkande behandling. I planen framgår vilka åtgärder som ska vidtas för de båda skolenheterna som planen gäller för men det framgår inte på ett tydligt sätt vilka delar som avser fritidshemmen.

Utredningen visar att det i skolans plan mot kränkande behandling inte framgår tydligt vilka åtgärder som avser fritidshemmet. Eftersom fritidshemmen deltar aktivt i kartläggningar och framtagande av åtgärder samt att fritidshemmen bedriver ett aktivt arbete mot kränkande behandling i den dagliga verksamheten ser Skolinspektionen överträdelsen som mindre allvarlig och tilldelar huvudmannen en anmärkning.

Författning

6 kap. 8 § skollagen

På Skolinspektionens vägnar

Magnus Haglund
Enhetschef

Marie Sjöberg
Föredragande

Bilaga:

Bilaga 1 Allmänt om tillsynen

Allmänt om tillsynen

Skolinspektionen genomför regelbundet tillsyn i alla kommuner för att granska skolväsendet. Tillsyn genomförs samtidigt i de fristående skolor som finns i kommunen.

Vid tillsynen tar Skolinspektionen ställning till i vad mån verksamheten ger förutsättningar för barn, ungdomar och vuxenstuderande att nå de nationella målen och bedömer om huvudmännen uppfyller de krav som författningarna ställer på verksamheten. Tillsynen fokuserar på sådana faktorer som har betydelse för en god lärandemiljö och för elevernas möjligheter att uppnå kunskapsmålen. Förutom att Skolinspektionen bedömer måluppfyllelsen inriktas tillsynen mot tre huvudområden: **Elevernas utveckling mot målen, ledning och utveckling av utbildningen samt enskild elevs rätt.**

Varje skola får efter besöket ett beslut där iakttagelser och bedömningar som rör den granskade skolan redovisas. För offentliga huvudmän sammanställs iakttagelser och bedömningar, som rör huvudmannens ansvar för utbildningsverksamheten i kommunen, i ett beslut (kommunbeslut). Kommunens förskoleverksamhet redovisas i ett sammanfattande beslut. Fritidshem inspekteras i anslutning till tillsynen av grundskolan. Skolinspektionen ger alltid huvudmännen möjlighet att ta del av och lämna synpunkter på sakuppgifter i beslutet.

Skolinspektionens granskning avser emellertid inte att ge en heltäckande bild av tillståndet i skolväsendet utan i vilken utsträckning huvudmannen, vid det aktuella granskningstillfället, avviker från de krav och förväntningar som uttrycks i skollag, läroplaner och övriga författningar som rör skolväsendet, inom de granskade områdena. Beskrivningarna och bedömningarna i besluten grundas på de dokument som huvudman och skolor lämnat samt på de iakttagelser och intervjuer som genomförts vid besök i verksamheten. Även annan information från Skolverkets nationella uppföljningssystem, eller som finns publicerad på annat sätt, har använts. Skolinspektionen använder olika tillsynsmetoder vilket innebär att besöken vid skolor och verksamheter kan variera avseende såväl omfattningen som av vilka grupper som intervjuas. Vid kommunala förskolor och fritidshem grundar sig inspektionen i huvudsak på intervjuer med personal, föräldrar och ledning.

För den offentliga verksamheten kompletteras alla beslut med en muntlig återrapportering av inspektörerna till företrädare för huvudmannen.

Inom de områden där Skolinspektionen bedömt att det finns brister har huvudman och rektor eller förskolechef ett ansvar för att åtgärder vidtas. Med anledning av tillsynen ska huvudmannen till Skolinspektionen redovisa vilka

åtgärder som har vidtagits i verksamheterna inom den tid och i den ordning som anges i beslutet.

Ytterligare information om den regelbundna tillsynen finns på Skolinspektionens webbplats (www.skolinspektionen.se/Tillsyn).